



NORGES HØYESTERETT

Den 10. desember 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Skoghøy, Kallerud og Ringnes i

HR-2020-2388-U, (sak nr. 20-178394STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Lars Mathias Undheim)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Tonje Rønaas)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Anken er en videre anke over lagmannsrettens kjennelse om varetektsfengsling på grunn av gjentakelsesfare, jf. straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 3, jf. § 184 andre ledd.
- (2) Ved Oslo tingretts dom 22. juni 2020 ble A dømt til fengsel i fem år og fire måneder for flere overtredelser av straffeloven og vegtrafikkloven. Han ble også idømt kontaktforbud, tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn og oppreisningsansvar.
- (3) Borgarting lagmannsrett henviste 2. oktober 2020 As anke over reaksjonsfastsettelsen til ankeforhandling. For øvrig ble anken nektet fremmet.
- (4) Høyesteretts ankeutvalg forkastet As anke over lagmannsrettens delvise ankenektelse ved kjennelse 12. november 2020.
- (5) Ved Oslo tingretts kjennelse 5. november 2020 ble A fengslet «inntil annet bestemmes av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 26. november 2020». Ankeforhandling i hovedsaken begynte samme dag. Opprinnelig la påtalemyndigheten til grunn at fengslingsfristen dermed ble automatisk forlenget i medhold av straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum. Senere kom påtalemyndigheten i tvil om denne bestemmelsen ga grunnlag for fortsatt fengsling uten ny kjennelse fra retten når det som her var tale om en påbegynt ankeforhandling, ikke en ordinær hovedforhandling. A ble derfor løslatt, men pågrepet på nytt 30. november 2020. Påtalemyndigheten ba deretter om rettens kjennelse for varetektsfengsling i fire uker.

- (6) Oslo tingrett avsa 1. desember 2020 kjennelse med slik slutning:

«A, født 00.00.1988, kan holdes i varetektsfengsel inntil annet blir bestemt av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 29. desember 2020.»

- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 3. desember 2020 kjennelse med slik slutning:

«Anken forkastes.»

- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen. I korte trekk anfører han:

- (9) Straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum gjelder bare ved «hovedforhandling». Bestemmelsen er dermed ikke anvendelig ved en ankeforhandling. A var derfor ulovlig berøvet sin frihet i dagene fra 27. til 30. november 2020. Ulovlig frihetsberøvelse utgjør en krenkelse av EMK. Disse forholdene medfører at fengsling nå vil være uforholdsmessig. A har også krav på å få konstatert EMK-krenkelsen.

- (10) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. I korte trekk anføres at lagmannsrettens rettsanvendelse er korrekt. Det er ikke gitt avvikende regler om forlengelse av fengsling ved oppstart av ankeforhandling, og straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum kommer derfor til anvendelse.

- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at ankeutvalget bare kan prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), kan ankeutvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.

- (12) A har, som nevnt, gjort gjeldende at han var ulovlig frihetsberøvet noen dager fordi straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum etter hans oppfatning ikke gjelder ved ankeforhandling i lagmannsretten.

- (13) Straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum har denne ordlyden:

«Er hovedforhandling påbegynt når siktede blir fengslet eller når fengslingsfristen løper ut, kan siktede holdes fengslet inntil dom er avsagt.»

- (14) Lagmannsretten uttaler om forståelsen av bestemmelsen:

«Straffeprosessloven § 185 første ledd i.f. gjelder etter ordlyden ‘hovedforhandlingen’. Av straffeprosessloven § 327 følger imidlertid at ankeforhandling forberedes og gjennomføres etter de regler som gjelder for behandlingen i første instans, ‘så langt de passer og ikke annet er bestemt’. Av Norsk lovkommentar note 2480 (på rettsdata.no) fremkommer at bestemmelsen gjelder både ved begrenset og fullstendig anke. Det er ikke gitt avvikende regler om forlengelse av fengsling ved ankeforhandlingens start, hvilket tilsier at straffeprosessloven § 185 første ledd får tilsvarende anvendelse også ved ankeforhandlinger til behandling av begrenset anke. En slik forståelse underbygges også av Rt. 2005 s. 649 avsnitt 9 og 10 og Rt. 2006 side 574 avsnitt 14, hvoretter det er klart at bestemmelsen gis tilsvarende anvendelse for ankeforhandling til behandling av fullstendige anker. Det er ingen reelle grunner til at dette skulle stille seg annerledes for begrensede anker, som det her er tale om. Lagmannsretten finner ut fra dette at siktede ikke var utsatt for uhjemlet i varetekt i perioden 27.-30. november 2020, slik han hevder.

Det foreligger da heller ikke brudd på EMK artikkel 5 nr. 3. For ordens skyld bemerkes at selv om man hadde funnet at EMK artikkel 5 nr. 3 hadde vært brutt, ville fortsatt fengsling i dette tilfellet ikke vært ansett som uforholdsmessig, jf. tingrettens begrunnelse som lagmannsretten slutter seg til.»

- (15) Ankeutvalget slutter seg til denne forståelsen av straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum.
- (16) Utvalget fremhever spesielt uttalelsen i avsnitt 10 i Rt-2005-649 hvor det heter at straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum gjelder «... de tilfeller hvor det etter at en hovedforhandling eller ankeforhandling er påbegynt, oppstår spørsmål om fortsatt varetektsfengsling for forhold som er gjenstand for forhandlingen».
- (17) Utvalget legger etter dette til grunn at straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum gir hjemmel for fortsatt varetektsfengsling når muntlig ankeforhandling i lagmannsretten er påbegynt før fengslingsfristen løper ut.
- (18) Denne forståelsen av straffeprosessloven § 185 første ledd siste punktum har som nevnt god støtte i tidligere rettspraksis. Etter utvalgets oppfatning reiser saken ikke spørsmål knyttet til Grunnloven § 94 eller EMK artikkel 5 og 7.
- (19) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Arne Ringnes
(sign.)